

DIN LUPTA ȚĂRĂNIMII MUNCITOARE DIN BANAT CONDUSĂ DE PARTIDUL COMUNIST DIN ROMÂNIA PENTRU ÎNFĂPTUIREA REFORMEI AGRARE DIN 1945

de Gh. I. OANCEA

Reforma agrară din 1945 înfăptuită de țărănimea muncitoare, condusă de Partidul Comunist din România, a constituit obiectul unor valoroase colecții de studii și referate monografice. Pe baza unui bogat material documentar, prelucrat în lumina materialismului dialectic și istoric, autorii acestor studii și referate monografice au dat la lumină lucrări de o deosebită valoare, înmănuncheate în volumele : *Din lupta Partidului Comunist Român pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în bătălia pentru reforma agrară din 1944—1945*¹.

Regretabil este însă faptul că aceste volume nu cuprind nici un studiu cu privire la reforma agrară din Banat, deși este atât de necesar pentru întregirea tabloului de ansamblu al luptei țărănimii muncitoare din țara noastră pentru pământ.

Aceasta a determinat întocmirea lucrării de față, care, desigur, nu are pretenția de a epuiza complet studiul asupra reformei agrare din Banat, ci doar să aducă o modestă contribuție la cunoașterea luptei țărănimii muncitoare din Banat, condusă de Partidul Comunist Român, pentru înfăptuirea revoluționară a reformei agrare din 1945.

Istoria socială a Banatului, care este parte integrantă din istoria socială a țării, este bogată în frământări și puternice mișcări țărănești. Generate de lipsa de pământ și de condițiile grele în care trăia țărănimea muncitoare din Banat, răscoalele izbucneau când viu și puternic, căpătînd amploare și intensitate, când lent, punînd de multe ori sub semnul întrebării existența orînduirilor bazate pe exploatarea omului de către om. Importanța lor constă și în aceea că ele au dezvăluit puternice contradicții social-economice la care se adăuga asuprirea națională exercitată, pînă la sfîrșitul primului război mondial, de către

¹ *Din lupta P.C.R. pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în bătălia pentru reforma agrară din 1944—1945*, vol. I—II, E.S.P.L.P., București, 1955, 1958.

clasele dominante din imperiul austro-ungar asupra populației românești din Banat, contradicții ce nu puteau fi rezolvate decât prin revoluție.

Situația grea în care se găsea țărănimea muncitoare din Banat a determinat, sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, izbucnirea, în toamna anului 1918, a unor noi și puternice frământări sociale și naționale. Pentru a potoli avântul revoluționar al maselor, ministrul Agriculturii din Budapesta, Buza Barna, dă o proclamație, prin care, adresându-se țăranilor soldați, le promite, în numele guvernului, împrumietărirea cu pământ, cerindu-le, în schimb, să mențină ordinea¹. Același lucru este nevoită să-l facă și burghezia română după ce, în urma păcii de la Trianon, Banatul revine la România, lucru de altfel recunoscut și de istoriografia burgheză: „România încleștată între comunismul rusesc și cel maghiar nu avea alt expedient de scăpare decât să înfăptuiască reforma agrară“².

Dar nici după reforma agrară din 1921 situația țăranimii muncitoare din Banat nu s-a îmbunătățit, pentru că marea proprietate moșierească a fost menținută și majoritatea țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin nu au fost împrumietăriți, iar cei împrumietăriți, într-un timp mai mult sau mai puțin scurt, au pierdut — datorită condițiilor grele de trai — pământul în favoarea chibaburilor și a moșierilor³.

Din situația oficială întocmită, în anul 1928, de consilierul agricol precum și din raportul sumar prezentat de acesta la ședința Consiliului de Prefectură, de la 30 martie 1928, reiese că în fostul județ Timiș-Torontal împrumietărirea s-a făcut doar în 96 de comune din totalul de 210, că în restul de 114 comune împrumietărirea era în curs sau nu s-a făcut de loc⁴.

Media pământului primit de țăranii împrumietăriți din fostul județ Timiș-Torontal era de 2,6 iugăre de familie. Această stare de lucruri este recunoscută pînă și de revista burgheză a Institutului social „Banat-Crișana“, în care se arăta că media pământului arabil posedat de un locuitor împrumietărit era în comuna Sîrbova de 2,11 iugăre, iar în comuna Belinț de 2,2 iugăre. De asemenea, revista consemna că 39% din populația comunei (Belinț) era transformată în proletariat agricol care nu avea pământ de loc⁵.

Această stare de lucruri infirmă versiunea susținută de scribii regimului burghezo-moșieresc că țăranilor li s-a dat pământ îndeajuns și la un preț convenabil.

Realitatea este că țăranului i s-a dat pământul cel mai slab productiv, la un preț mult mai ridicat decât prețul real⁶, departe de vatra

¹ „Revista Arhivelor“, nr. 2, 1960, București, p. 66.

² Banatul de altădată, „Studii de istorie“, vol. I, Timișoara, 1944, p. 729.

³ G. h. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvintări*, ed. a IV-a, p. 180.

⁴ „Revista Arhivelor“, nr. 2, 1960, p. 77.

⁵ Revista Institutului Social „Banat-Crișana“, anul VII, nr. 25, ian.-martie, 1939, pp. 55—56.

⁶ D. A. Gheorghiu-Crișanu, *Dezrobirea micului plugar și podgorean*, în „Revista bilunară“, anul VII, nr. 196—211, mai 1929, p. 11.

satului. Țăranului nu numai că nu i s-a dat pământ îndeajuns și la un preț convenabil, ci a fost frustrat chiar de lotul de pământ primit prin împrumut. În comunele Moșnița, Buziaș, Uliuc, Ohaba-Forgaci — ca și în alte comune din Banat — loturile de pământ primite de țărani, prin împrumut, au fost luate înapoi¹ sub pretextul că nu au fost plătite la timp. Comentînd îndeplinirea reformei agrare în Banat, ziarul burghez „Voința Banatului” atrăgea atenția că marii proprietari se duc pe rînd la București, mituiesc și scapă de expropriere; același ziar arăta, între altele, că „Comitetul Agrar care are 35 000 de cereri nu a rezolvat decît 140...”². Același ziar relatase că „în comuna Lovrin, țărani au fost scoși cu jandarmii de pe cele 350 iugăre, ce le revenise prin împrumut, în urma intervențiilor făcute de moșierii Adalbert și Anton Lipaty”³.

La acestea se adăuga camăta burgheză, lipsa de unelte și vite, abuzurile organelor administrației burghezo-moșierești etc. Situația grea în care ajunseseră țărani după legiuirea agrară din 1921 este recunoscută pînă și de publicațiile burgheze care arată că „împrumutarea țăranului a fost foc și otravă pentru el”⁴, că zadarnic se rugau și se tîngiau țărani, crunt loviți de grindina din 1923, ca să fie aminați cu plata pămîntului, pentru că li se răspundea scurt și cu cinism „dacă nu ai bani du-te și te spînzură”⁵.

Lupta țărănimii muncitoare pentru pământ a găsit o orientare justă abia după crearea Partidului Comunist din România. Aplicînd în mod creator tezele marxist-leniniste la condițiile istorice concrete și specifice Romîniei burghezo-moșierești, acest partid a luat asupra sa sarcina rezolvării revoluționare a problemei agrare și a organizării luptei țărănimii împotriva exploatării moșierești și capitaliste, pentru smulgerea pămîntului din mîinile moșierimii și trecerea lui în mîinile celor ce-l muncesc.

În noua etapă istorică a revoluției populare din țara noastră, care a urmat marelui eveniment de la 23 August 1944 se impunea, între alte sarcini imediate ce trebuiau rezolvate de către Partidul Comunist din România — mobilizarea întregului popor la reconstrucția economică a țării, la susținerea frontului antihitlerist, la îndeplinirea obligațiilor de armistițiu pe care România le avea față de Uniunea Sovietică — și îndeplinirea uneia dintre sarcinile de bază ale desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice: reforma agrară.

¹ Arh. St. Timișoara, Dosarul Prefecturii județului Timiș-Torontal, 1928, (Darea de scamă nr. 6 a Comp. de jandarmi către prefect).

² „Voința Banatului”, 11 noiembrie, 1923.

³ *Ibidem*, 19 august 1923.

⁴ D. A. Gheorghiu-Cirișanu, *op. cit.*, p. 11.

⁵ *Ibidem*, p. 13.

Timiș-Torontal din 259 300 ha planificate pentru însămînțări de toamnă au fost însămînțate, pînă la 15 noiembrie 1944, doar 17 668 ha, iar în fostul județ Caraș din 41 550 ha au fost însămînțate numai 5 497 ha¹.

Această situație se datora distrugerilor de război, jafului făcut de armatele hitleriste în retragere, sabotajului moșierilor care se situaseră, în mod deschis, pe poziții fasciste, urmărind subminarea spatelui frontului și a alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

Țăranii din comuna Bacova, prin membrii comitetului sătesc, au informat Comitetul Regional P.C.R., că moșierul și fabricantul din sat, Ritter Ferdinand, legionar notoriu, are un tractor și o mașină de treierat, pe care le ține dosite, refuzînd să le dea țăranilor pentru a-și căra și treiera grîul, care se mai găsea încă pe cîmp la începutul lunii octombrie. Ei arătau că dacă autoritățile nu îi vor ajuta, atunci „noi țărani ne vom face singuri dreptate”². În urma indicațiilor primite din partea Regionalei P.C.R. Banat, țăranii au trecut la confiscarea tractorului și a mașinii de treierat, folosindu-le la stringerea și treierarea grîului.

În ciuda greutăților provocate de către moșieri, de lipsa de semințe, unelte agricole și vite de muncă, țăranii ajutați de muncitorii veniți în mijlocul lor, au reușit să însămînțeze în toamna anului 1944 o suprafață de 136 136 ha³.

Efortul țăranilor de a strînge recolta de pe cîmp și de a însămînța la timp atît pămîntul lor cît și al absentiştilor, asigurînd în felul acesta aprovizionarea frontului antihitlerist și a oamenilor muncii de la orașe, s-a împletit cu lupta pentru luarea în stăpînire a pămîntului pe care au muncit ei și au trudit de veacuri strămoșii lor, și care se găsea, în majoritatea lui, în stăpînirea moșierilor.

Structura proprietății agrare, în vara anului 1944, în fostul județ Timiș-Torontal, redată în prezentul tabel⁴, vine să confirme cele spuse.

Nr. cri.	Iugăre	Nr. de familii posedante	% din nr. proprietarilor agricoli	Total iugăre	% din suprafața agricolă	Observ.
1	0—1/2	54 812	27 ⁰ / ₀	14 693	1,12 ⁰ / ₀	—
2	1—2—3	72 114	35 ⁰ / ₀	96 285	7,29 ⁰ / ₀	—
3	3—5	23 761	12,99 ⁰ / ₀	104 808	8,05 ⁰ / ₀	—
4	5—10	26 324	12,40 ⁰ / ₀	184 383	14,06 ⁰ / ₀	—
5	10—50	22 735	11,22 ⁰ / ₀	432 621	33,02 ⁰ / ₀	—
6	50—100	1 562	0,77 ⁰ / ₀	101 590	7,76 ⁰ / ₀	—
7	100—500	1 099	0,54 ⁰ / ₀	210 028	16,00 ⁰ / ₀	—
8	500—1 000	121	0,06 ⁰ / ₀	35 475	6,58 ⁰ / ₀	—
9	1 000—5 000	41	0,02 ⁰ / ₀	80 254	6,12 ⁰ / ₀	—

¹ Arh. St. Timișoara, fondul agrar, dos. 2/1944.

² „Luptătorul Bănățean”, 13 oct. 1944.

³ Arh. St. Timișoara, fondul agrar, dos. 6/1944.

⁴ „Luptătorul Bănățean”, 17 decembrie 1944.

Din tabelul de mai sus reiese că 177 011 țărani, reprezentând 87,39% din numărul total de proprietari agricoli, posedau doar 400 169 iugăre, ceea ce reprezenta doar 33,52% din întreaga suprafață arabilă, revenind fiecărei familii în medie o suprafață de pământ între $\frac{1}{2}$ —10 iugăre. Totodată desprindem că majoritatea populației agricole din fostul județ Timiș-Torontal era formată: a) din țărănimea care, pe lângă casă, mai avea și o grădină, b) din țărănimea care avea în proprietate pînă la 5 iugăre și c) țărănimea deținătoare între 5—10 iugăre. Dacă la aceste trei categorii adăugăm pe pălmașii județului, care nu aveau decît un adăpost și forța de muncă pe care o vindeau la moșieri și chiaburi, pentru a-și asigura existența de la o zi la alta, atunci procentajul se ridică la 90% din populația agricolă. Restul pămîntului de 859 968 iugăre, ce reprezenta 66,48% din suprafața totală de pământ arabil, era în proprietatea moșierilor și chiaburilor, care reprezentau doar 12,61% din numărul total al populației agricole din județ și care sugeau, în mod parazitar vloga țărănimii muncitoare din Banat. Se impunea ca cele 150 687 de familii țărănești care nu aveau în proprietatea lor decît pînă la 5 iugăre pământ arabil și care erau nevoite să-și vindă forța de muncă moșierilor și chiaburilor, să intre în drepturile firești, să treacă la luarea în stăpînire a pămîntului.

Publicarea în a doua jumătate a lunii septembrie 1944 a proiectului platformei-program a Frontului Național Democrat, propus de Comitetul Central P.C.R., care la punctul 5, prevedea „înfăptuirea unei largi reforme agrare prin exproprierea mării proprietăți agrare de peste 50 ha și împrumietărirea cu acest pământ a țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin, împreună cu inventarul agricol procurat pe seama mării proprietăți și a statului”¹ a însufletit lupta maselor muncitoare din Banat întrucît prevederile platformei-program corespundeau năzuințelor fierbinți ale țărănimii muncitoare din Banat și „de aceea a intrunit din primul moment adeziunea largă a acestora”².

Organul de presă al Comitetului regional P.C.R. Banat, „Luptătorul Bănățean”, din 20 octombrie 1944 face cunoscut că imediat după publicarea platformei-program a Frontului Național Democrat, masele populare din Banat au manifestat, în cadrul unor adunări populare grandioase la Timișoara, Arad, Reșița, Caransebeș și Lugoj, aderarea lor la platforma program a Frontului Național Democrat și voința dîră de a fi realizată³.

La marea întrunire de la „Capitol” din Timișoara care a avut loc la 8 octombrie 1944 și la care au participat aproximativ 12 000 de oameni ai muncii, luînd cuvîntul un delegat al țăranilor muncitori, spunea: „în numele țărănimii muncitoare aduc salutul lor muncitorilor, fraților noștri. Aderăm în întregime la platforma-program a Partidului Comunist din România și la lupta hotărîtă pentru înfăptuirea

¹ „Scintea”, 26 septembrie 1944.

² „Studii”, nr. 4/1959, p. 244.

³ „Luptătorul Bănățean”, 20 octombrie 1944.

ei, pentru că această platformă ne asigură exproprierea moșiilor, a uneltelor agricole și ștergerea datoriilor la care ne-a adus regimul de jaf al lui Antonescu"¹. Asemenea adunări au avut loc și la sate. În ziua de 16 octombrie 1944 locuitorii comunei Deta de pildă, au luat parte la o mare manifestație, pentru înfăptuirea revendicărilor cuprinse în platforma-program a Frontului Național Democrat², iar în ziua de 17 octombrie, în comuna Bazoș a avut loc o mare adunare populară la care țaranii, împreună cu muncitorii, după ce au discutat platforma-program a Frontului Național Democrat, au declarat că, analizând platforma-program a Frontului Național Democrat, „s-au convins că ea cuprinde cerințele de bază ale plugărimii și că înfăptuirea ei duce poporul spre dreptate și fericire“³.

Revendicările revoluționare ale țărănimii muncitoare cuprinse în platforma-program a Frontului Național Democrat, care erau populizate de presa comunistă locală au trezit la viața politică mase din ce în ce mai largi ale țărănimii muncitoare din Banat. După retragerea, la 18 octombrie 1944, a reprezentanților Partidului Comunist din România și a partidului social-democrat din guvern, în urma căreia acesta devine în totalitatea sa reacționar, țărănimea devine tot mai hotărâtă și tot mai conștientă de necesitatea luptei pentru democratizarea aparatului de stat și pentru răsturnarea guvernului reacționar Sănătescu. „La Timișoara 15 000 de muncitori, țărani și intelectuali cer schimbarea guvernului“⁴. La Arad, Reșița, Lugoj au loc, de asemenea, demonstrații la care masele populare cer schimbarea guvernului. Asemenea acțiuni au loc și la sate. În ziua de 22 octombrie 1944, țaranii din comunele Radna și Chișineu-Criș s-au adunat, manifestând pentru un guvern democratic cu toate că prefectura județului Arad a interzis aceste adunări⁵.

Urmarea luptelor crescînde ale maselor populare a fost că, la 4 noiembrie 1944, s-a format un nou guvern, în componența căruia au intrat reprezentanți ai partidelor politice burgheze și ai forțelor democratice, și al cărui președinte a rămas însă, în continuare, tot generalul Sănătescu. Chiar din primele zile de guvernare s-a văzut clar că și acest guvern, în care majoritatea era formată din elemente reacționare, se opune oricăror transformări pe linia democratizării țării, și înfăptuirii obiectivelor prevăzute în platforma-program. De aceea, în intervalul de o lună cît a deținut guvernul puterea, lupta maselor populare împotriva lui s-a intensificat de la o zi la alta, culminînd cu marile demonstrații și mitinguri de la sfîrșitul lunii noiembrie, care au determinat, la 6 decembrie 1944, o nouă schimbare de guvern, venind la putere guvernul prezidat de generalul Rădescu, în care forțele democratice își mențineau toate pozițiile anterioare.

¹ „Luptătorul Bănățean“, 11 octombrie 1944.

² *Ibidem*, 20 octombrie 1944.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, 18 octombrie 1944.

⁵ *Ibidem*, 5 noiembrie 1944.

La răsturnarea guvernului Sănătescu și-au adus contribuția și masele populare din Banat. În această regiune, ca și în restul țării, lupta oamenilor muncii — organizată și condusă de Partidul Comunist din România — pentru răsturnarea guvernului Sănătescu s-a împletit cu lupta pentru democratizarea aparatului de stat. La Timișoara, la 29 noiembrie 1944 are loc, în Piața Unirii, un mare miting la care participă peste 30 000 de oameni ai muncii. Cei adunați cer schimbarea prefectului. În frunte cu muncitorii, coloana se îndreaptă spre localul prefecturii, unde, în ciuda opoziției elementelor reacționare, este instaurat noul prefect¹. O acțiune similară are loc la Arad. Cei 15 000 de muncitori, țărani și intelectuali întruniți în marele miting din 29 noiembrie 1944 cer schimbarea guvernului². Mari manifestații au loc și la sate. La Nădrag, Sîrbova, Dolați, Beba-Veche, Cehei, Checea, Giulvăz, Gîrliște și în restul comunelor și satelor din Banat, țărani cer un guvern democrat³.

În același timp, influența partidului național-țărănesc și a partidului național-liberal, ai căror reprezentanți se opuneau măsurilor de democratizare a țării, era în continuă scădere. În unele sate din regiune, țărani care erau membri ai acestor partide și chiar în organele locale de conducere, încep să le părăsească și să treacă la Frontul Plugarilor. Știri bogate în această direcție se află în coloanele ziarelor locale. Este suficient să menționăm declarația conducătorului organizației locale a partidului național-țărănesc din Beregsăul Mare în care se spune: „citind platforma — Frontului Național Democrat, m-am convins că aceasta este singura soluție de a scoate țăranimea din impasul în care se află. Am aderat la platforma Frontului Național Democrat, și totodată declar că mă înscriu ca membru în Frontul Plugarilor, organizație țărănească, singura prin care țăranimea își va putea revendica drepturile“⁴. La 6 ianuarie 1945 în comuna Breștea, cu ocazia unei adunări populare, mai mulți țărani membri ai partidului național-țărănesc, au declarat: „noi pînă acum n-am știut unde ne este locul. Acum însă sintem luminați și știm că cea mai sănătoasă soluție este să ne dăm demisia din partidul național-țărănesc și să ne înscriem în Frontul Plugarilor care apără interesele noastre, ale țăranimii“⁵.

Acțiuni similare au avut loc în toate cele trei județe cuprinse astăzi în regiunea Banat. Organizații întregi ale partidului național-țărănesc și ale partidului național-liberal au trecut la Frontul Plugarilor. Această trecere capătă, tot mai mult, un caracter de masă, după ce Partidul Comunist din România, prin presa comunistă locală, demască atitudinea dușmănoasă a conducătorilor partidelor „istorice“ față de problema agrară.

¹ „Luptătorul Bănățean“, 1 decembrie 1944.

² „Patriotul“, Arad, 1 decembrie 1944.

³ „Luptătorul Bănățean“, 12, 14, 16, 17, 20, 26, 27, 30 noiembrie 1944.

⁴ *Ibidem*, 4 ianuarie 1945.

⁵ *Ibidem*, 12 ianuarie 1945.

Adresându-se țărănimii muncitoare din Banat, prin presa comunistă locală, la începutul anului 1945. Partidul Comunist din România arăta că reforma agrară trebuie făcută nu de Frontul Plugarilor, nu de guvernul Frontului Național Democrat, ci ea trebuie făcută de „voi, lucrători ai ogoarelor bănățene“. Pentru aceasta țărănimea trebuie să treacă imediat la alegerea comitetelor sătești de impropritiare care să fie formate din cei mai cinștiți și hotărâți țărani și care comitete „să treacă imediat la împărțirea pământurilor rămase de la hitleriștii fugiți și a moșiilor mai mari de 50 ha“¹.

Partidul Comunist din România îndemna pe țărani muncitori să facă o largă reformă agrară, o reală expropriere a moșierilor, și în primul rând, a moșiilor criminalilor de război, o grabnică impropritiare a țărănilor fără pământ și cu pământ puțin. Cuvintele partidului au fost înțelese de țărănimea muncitoare din Banat.

Constituie, comitetele locale de impropritiare au trecut imediat la ocuparea pământurilor și impropritiarea celor în drept. În comuna Sîrbova, de pildă, țărani, în frunte cu comitetul sătesc, au pornit, cu toată inima, să înfăptuiască reforma agrară. Același lucru îl fac și sătenii din comuna Dejan. Plasa, Deta, care în frunte cu primarul și comitetul sătesc, au pornit la împărțirea pământului hitleriștilor fugiți².

Un rol deosebit în organizarea și conducerea luptei țărănimii muncitoare din Banat, pentru ocuparea pământurilor l-au avut celulele Partidului Comunist din România, constituite la sate, prin comuniștii care, întotdeauna, au fost în primele rânduri ale luptei țărănimii muncitoare din Banat pentru pământ.

Lupta crescîndă a țărănimii muncitoare pentru pământ a întîmpinat însă o dîrză rezistență din partea moșierilor, care căutau, prin orice mijloace, să împiedice constituirea comitetelor sătești de impropritiare, înlocuirea primarilor antonescieni și înfăptuirea reformei agrare. Pentru a-și atinge scopul, moșierii s-au folosit de elementele reacționare care, sub masca democrației și profitînd de lipsa de vigilență a țărănimii, s-au strecurat în unele comitete sătești de impropritiare unde au început acțiunea de sabotare a luptei țărănimii muncitoare pentru pământ. Astfel în comuna Liebling, funcția de președinte al comitetului de impropritiare a fost deținută de un fost legionar care a sabotat impropritiarea țărănilor din această comună. Demascat de organizația locală a Partidului Comunist din România, acest legionar a fost înlăturat³.

În lupta din ce în ce mai dîrză pe care o desfășurau, țărani și-au dat seama, în urma muncii politice dusă de comuniști, că atîta timp cît la conducerea țării va exista un guvern cu majoritatea reacționară, această luptă pentru pământ nu va da roadele dorite. De aceea „în

¹ „Luptătorul Bănățean“, 1 ianuarie 1945.

² *Ibidem*, 14 ianuarie 1945.

³ Arh. Stat din Timișoara, Comisia de plasă pentru reforma agrară din Ciacova. dos. 2/f. 81.

întreg Banatul au avut loc mari manifestații ale populației de la orașe și de la sate, manifestații care au demonstrat dorința arzătoare și voința dîrză a poporului de a avea un guvern democratic¹.

Astfel la căminul muncitoresc din Periam a avut loc o mare întrunire populară în ziua de 11 februarie 1945, la care toată țărănimea muncitoare din Periam a venit pentru a-și manifesta dorința cu privire la instaurarea unui guvern democrat².

La marea întrunire de protest a oamenilor muncii din Timișoara, din 24 februarie 1945, populația acestui oraș a venit cu steaguri și pancarte pe care erau scrise lozincile : „Vrem guvern F.N.D. !“, „Moarte fasciștilor !“, „Jos asasinii poporului !“, „Pămînt pentru țărani !“. Masele populare au demonstrat cu acest prilej voința lor fierbinte pentru o adevărată democrație. Deși țărănimea, care pornise în mase spre Timișoara pentru a participa la această mare întrunire de protest, a fost oprită de jandarmi, totuși, pe căi ocolite, delegații ei au reușit să intre în Timișoara și să participe la întrunire. Luînd cuvîntul, un delegat al țăranilor a spus : „Aduc salutul țăranilor și aderarea lor la lupta pentru un guvern democrat al Frontului Național Democrat“³.

În moțiunea de protest a celor 35 000 de cetățeni din Timișoara se arată că „ne luăm angajamentul că vom lupta cu toată hotărîrea pînă la stîrpirea definitivă a fasciștilor și reacționarilor lui Maniu și Brătianu, încurajați în acțiunile lor criminale de generalul Rădescu. Nu vom înceta această luptă pînă cînd la cirna țării nu va fi adus un guvern democrat, singur în măsură să curețe țara de elementele fasciste care lucrează și uneltesc împotriva poporului. Vom lupta pentru aplicarea imediată a programului de guvernare a Frontului Național Democrat. În primul rînd, vom lupta pentru împărțirea imediată a pămînturilor moșierilor și criminalilor de război“⁴.

În aceeași zi țăranii din comunele : Petroman, Cebza, Macedonia și Obad au manifestat pentru un guvern al Frontului Național Democrat. „Cerem insistent să vină la conducerea țării un guvern al Frontului Național Democrat pentru că numai el ne va înțelege în ce greutăți ne zbatem“⁵. Asemenea manifestații au avut loc în toate comunele din Banat.

În acest avînt de luptă al maselor de țărani și muncitori pentru pămînt, pentru susținerea frontului antihitlerist, pentru înlăturarea din aparatul de stat a elementelor fasciste antonesciene, a avut loc răsturnarea guvernului cu majoritate reacționară al lui Rădescu și instaurarea, la 6 martie 1945, a guvernului de largă concentrare democratică Dr. Petru Groza, expresia voinței și năzuințelor maselor populare din țara noastră.

¹ „Luptătorul bănățean“, 18 febr. 1945.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, 26 febr. 1945.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

După victoria de la 6 martie 1945, lupta țăranilor din Banat pentru pământ cunoaște un nou avânt. Presa comunistă locală din acel timp este plină de știri cu privire la acțiunile țăranilor muncitori din Banat pentru exproprierea și împărțirea moșiilor. Astfel comitetul sătesc din comuna Gad, plasa Giulvăz, a trecut, împreună cu delegații comitetului județean al Frontului Național Democrat, la împărțirea moșiei Franck din hotarul comunei împreună cu inventarul agricol viu și mort¹. În comuna Dragalina un mare număr de bărbați și femei, în frunte cu comuniștii, au trecut la împărțirea moșiilor din împrejurimi². Același lucru s-a petrecut în comuna Ghelmac din plasa Lipova. Țăranii care ani de zile au fost exploatați de moșierul Ștefan Ciceo-Pop, fost ministru în guvernul lui Maniu, și-au făcut dreptate, intrând cu plugurile lor în pământul moșierului³.

Și țăranii din Sipet au trecut la împărțirea moșiei de 1 259 de iugăre a moșierului Benețchi Gheorghe⁴. La fel procedează cei din comuna Budinți care împart moșia avocatului Dr. Cioban de 2 800 de iugăre⁵.

Confiscarea și împărțirea pământurilor a constituit pentru țăranii muncitori din Banat adevărate zile de sărbătoare. În articolul intitulat *Țărănimea trece la fapte*, se arată că ziua de 10 martie 1945 a fost pentru locuitorii comunei Foieni o adevărată zi de sărbătoare, deoarece în acea zi s-a hotărât împărțirea moșiei exploatatorului Mocioni și s-a trecut imediat la împărțirea ei. „Nici un țăran din comună nu vroia să lipsească de la evenimentul cel mai important din viața lui și anume: să fie al lui pământul lucrat de sute de ani de strămoșii lui, ca iobagi, pînă în zilele noastre ca exploatat al moșierului“⁶.

Cauzele pentru care țăărănimea muncitoare din Banat, condusă de clasa muncitoare, a trecut cu atîta hotărîre la împărțirea și luarea în proprietate a pământurilor criminalilor de război și a moșierilor, sînt redate de organul de presă regional al Partidului Comunist din România. „Luptătorul bănățean“: „Sătenii noștri, — arată ziarul — vlăguiți și decimați de războiul hitlerist, își fac dreptate, rupînd o dată pentru totdeauna cătușele mizeriei cu care au fost legați pînă acum“⁷.

Bucuria țăranilor de a avea pământul lor a fost exprimată de ei înșiși: „Noi, cei istoviți — noi, care pînă acum am purtat greul țăării, noi, care ne-am vărsat sîngele pe front pentru apărarea patriei, vom avea pământ!“⁸.

¹ „Luptătorul bănățean“, 30 martie 1945.

² *Ibidem*, 23 martie 1945.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, 2 aprilie 1945.

⁵ *Ibidem*, 6 aprilie 1945.

⁶ *Ibidem*, 17 martie 1945.

⁷ *Ibidem*, 5 martie 1945.

⁸ *Ibidem*.

Un bătrîn din comuna Sag întrebat de secretarul Comitetului Regional P.C.R. Banat dacă e mulțumit cu pămîntul primit a răspuns: „Cum de nu! M-am născut sărac și am fost toată viața mea paznic al pămînturilor altora. De acum nu voi mai fi paznic. Nu ni se vor arunca ciolane, voi fi gazdă, voi avea pămînt. Trăiască Partidul Comunist din România, care a făcut dreptate în țara noastră cu toți obișniții“¹.

Publicarea legii pentru reforma agrară, votată la numai două săptămîni de la instaurarea guvernului democratic, a produs o mare bucurie în rîndurile țărănimii muncitoare din Banat. „Zilnic, din satele bănățene se îndreptau telegrame și moțiuni către cei care au înfăptuit năzuința de veacuri a țărănimii noastre — reforma agrară“²; prin acestea țărănimea muncitoare din Banat își exprima recunoștința și dragostea față de Partidul Comunist, care a fost în fruntea luptei țărănimii pentru pămînt³.

Legea pentru reforma agrară a consfințit dreptul țărănimii muncitoare asupra pămînturilor luate în stăpînire de la moșieri și absenteiști încă din toamna anului 1944, în iarna și primăvara anului 1945 și a făcut ca încrederea ei față de partidul comunist și guvernul democratic să crească și să se întărească. În primăvara anului 1945 țărănimea a pornit o adevărată bătălie pentru traducerea în viață a lozincii lansate de Partidul Comunist din România: „Nici un petec de pămînt neînsămîntat!“.

În această etapă a luptei pentru confiscarea și împărțirea pămînturilor, țărani au avut de înfruntat rezistența înverșunată a moșierilor și cozilor lor de topor, care n-au lăsat nici o cale neîncercată pentru a împiedica înfăptuirea reformei agrare.

De exemplu, moșierul Liviu Deheleanu din comuna Ususău a scos, cu ajutorul slugilor, de patru ori țăruii ce delimitau loturile de pămînt primite de țărani și a dat în judecată pe țărani împroprietăriți: tot el a ridicat cu forța și a dus acasă trifoiul, otava și fînul de pe loturile țărănilor împroprietăriți⁴.

Concomitent cu amenințările și cu actele samavolnice, moșierii au încercat să mituiască pe unii membrii ai comitetelor de reformă agrară, făcîndu-le diferite promisiuni. Astfel de cazuri s-au întîmplat la Șiria, unde fostul președinte al comitetului local de reformă agrară a căutat să scape de la expropriere un moșier, în schimbul unei sume de bani⁵; tot în schimbul unei sume de bani s-a încercat la Variaș, ca unele elementele notorii fasciste să fie exceptate de la expropriere.⁶

Ajutați de muncitori, țărani muncitori nu se lasă înșelați de elementele reacționare, și trec, și mai hotărîți, la demascarea și chiar în-

¹ „Luptătorul bănățean“, 11 aprilie 1945.

² *Ibidem*, 29 martie 1945.

³ *Ibidem*.

⁴ Arh. St. Timișoara, fond Camera agricolă, dos. 54, fila 342.

⁵ „Luptătorul bănățean“, 22 octombrie 1945.

⁶ Arh. St. Timișoara, Comisia de plasă pentru reformă agrară din Periam, dos. 18, fila 96.

locuirea unor comitete sătești de împrăștiere în componența cărora se găseau elemente dușmănoase. Este cazul țăranilor muncitori din comuna Gad, care, nemulțumiți de vechiul comitet sătesc de împrăștiere, s-au adunat în ziua de 23 noiembrie 1945 la primărie, unde au ales un nou comitet sătesc de împrăștiere¹. În comuna Sinandrei țăranii care aveau dreptul la împrăștiere s-au întrunit în ziua de 4 noiembrie 1945 în localul primăriei, unde au ales un nou comitet, compus din 12 persoane din rîndul celor îndreptățiți². La fel procedează și țăranii din comuna Peciul Nou. Nemulțumiți de vechiul comitet, format din elemente reacționare, îl înlătură, la 22 septembrie 1945, și trec la constituirea noului comitet, care a luat imediat măsuri pentru terminarea împrăștiării celor în drept³.

Alături de moșieri au uneltit, împotriva reformei agrare, și elementele reacționare din slujba lor; acestea cutreierau satele și căutau să convingă pe țăranii să nu ia în primire pămînturile ce li se cuvin, conform legii. Fiind delegat de Ministerul Agriculturii pentru a inspecta însămînțările din Banat, inspectorul Popescu, unealtă credincioasă a moșierilor, a născocit cea mai grosolană minciună, și anume că „s-a suspendat definitiv reforma agrară“⁴, îndemnîndu-i pe țăranii să nu mai împartă pămîntul pentru că și așa nu va fi al lor. Un alt mijloc pe care l-au folosit moșierii a fost întocmirea a numeroase contestații adresate comisiilor județene în care invocau diferite motive neînteiate.

De exemplu, soția moșierului expropriat Ciceo-Pop prețea în contestație că moșia ei a fost fermă-model și că nu cade în categoria terenurilor ce trebuiau expropriate⁵, deși, în realitate, ea nu fusese niciodată fermă-model, drept care Comisia de aplicare a reformei agrare din Lipova a respins contestația. Același argument este folosit și de moșierul Petala Nicolae, care a fost însă demascat de țăranii din comuna Clopodia. Țăranii, în cererea lor către prefect, arătau că, „moșia lui Petală n-a fost niciodată fermă-model, că moșierul umblă să-și salveze moșia și să le ia înapoi pămîntul — dreptul lor sfînt — pe care au trudit și l-au apărat cu sîngele“⁶.

În ciuda tuturor uneltirilor reacțiunii, reforma agrară a fost înfăptuită. Numărul împrăștițiilor, în luna februarie 1946, pe teritoriul actualei regiuni Banat se ridică la 41 000 de familii țărănești, iar suprafața de teren împărțită prin reforma agrară a fost de 173 000 ha dintre care 93 000 ha au fost împărțite țăranilor băștinași, iar

¹ Arh. St. Timișoara, fondul Camera agricolă, dos. 54/1945, fila 363.

² *Ibidem*, dos. 53/1945, fila 225.

³ *Ibidem*, fondul Camera agricolă, dos. 52/1945, fila 212.

⁴ „Luptătorul Bănățean“, 1 aprilie 1945.

⁵ Arhiva Secției agricole a Sfatului popular Banat, dosarul cu procese-verbale, vol. I.

⁶ Arh. St. Timișoara, fondul Camera agricolă, dos. 52, fila 70.

50 000 ha au fost împărțite celor 7 000 de coloniști care erau, fără excepție, țărani fără pământ. Restul de 30 000 ha a fost rezervat statului¹.

În condițiile luptei pentru înfăptuirea reformei agrare, țărănimea muncitoare din Banat a făcut eforturi mari pentru a asigura îndeplinirea planului însămințărilor din primăvara anului 1945.

Cunoscînd cine-i este aliatul principal, țărănimea din Cebza, Macedonia, Petroman, ca și din celelalte comune ale Banatului, „roagă pe frații muncitori de la oraș să le dea o mină de ajutor la nevoile lor, iar ei, în schimb, vor lucra pământul cu mare bucurie, că e acum al lor și astfel și cei de la orașe o să aibă piinea necesară“². Muncitorii au răspuns cu entuziasm: „Să le arătăm țăranilor că le stăm alături, că vom merge la țară să reparăm uneltele, mașinile, să muncim alături de ei, căci lupta lor este și lupta noastră și numai dusă alături va da rezultatele dorite“³, scria „Luptătorul Bănățean“ în februarie 1945.

În fruntea acestor acțiuni au stat muncitorii comuniști. Un grup de 70 de muncitori au plecat în ziua de 8 aprilie 1945 în comunele Giroc și Urseni, ducînd cu ei patru pluguri, 3 grape, 1 mașină de desfăcut porumb, 550 de sape și 500 kg cartofi, pentru însămințat⁴. Un alt grup de mecanici de la Uzina de apă din Timișoara s-a prezentat în ziua de 5 aprilie 1945 la sediul Frontului Plugarilor și și-au luat angajamentul de a pleca la sate, împreună cu 10 muncitori fierari de la I.T.A.S. și I.E.T., precum și cu un aparat de sudat, pentru a repara uneltele țăranilor din comunele Sirbova, Hitiaș, Racovița și Ficătari⁵. Muncitorii de la Industria Textilă din Timișoara au colectat suma de 130 000 lei pentru a cumpăra unelte agricole pe care le-au împărțit țăranilor⁶. Nu s-au lăsat mai prejos nici muncitorii ceferiști. În cadrul luptei pentru înfăptuirea reformei agrare, 64 de muncitori ceferiști din Timișoara au depus o muncă organizată și au ajutat țăranilor să ia pământul de la moșieri. „Ne luăm sarcina de a trimite echipe de 100 de muncitori ca să ajute țăranilor din satele din jur la munca cîmpului. Turnătorii vor face 100 de plite, pentru cuptoarele țărănești. Fierarii vor face 100 de perechi de potcoave, vor confecționa 5 grape, 10 pluguri, 100 de lopeti, 100 de greble, 100 de găleți“⁷ — au declarat muncitorii ceferiști și ei și-au îndeplinit angajamentul.

Același ajutor frățesc l-au primit țăranii muncitori și de la muncitorii din celelalte centre industriale ale Banatului.

¹ „Luptătorul Bănățean“, 18.II. 1946.

² *Ibidem*, 17.III.1945.

³ *Ibidem*, 11.II.1945.

⁴ *Ibidem*, 12.IV.1945.

⁵ *Ibidem*, 7.IV.1945.

⁶ *Ibidem*, 27.IV.1945.

⁷ *Ibidem*, 6.IV.1945.

Din inițiativa comuniștilor, muncitorii de la fabrica de mașini agricole U.D.R. Bocșa-Romîna, au reparat 10 pluguri, 300 de sape, 10 grape etc. pe care le-au împărțit țăranilor. Alte două echipe de comuniști au plecat la sate pentru repararea uneltelor agricole. În comuna Valeapai, o echipă de muncitori a reparat 38 de brăzdare, 4 cuțite, a întocmit 7 cormane și a confecționat 9 plazuri noi la plugurile defecte. În comuna Ramna, muncitorii au reparat 15 pluguri, 7 cormane, 26 de brăzdare, 2 cuțite, 4 plazuri, făcînd și alte reparații¹. Muncitorii din Periam au ajutat țăranilor la culesul porumbului și au construit un atelier pentru repararea tractoarelor și a uneltelor agricole², iar muncitorii din Reșița au ajutat țăranilor din județul Caraș punîndu-le la dispoziție 200 de pluguri, grape, sape etc. Trei echipe de muncitori au venit să le repare tractoarele, plugurile și alte unelte agricole. De asemenea, muncitorii de la Bocșa-Romîna au distribuit țăranilor pluguri, 10 garnituri de grape, 300 de sape, 2 000 de potcoave³.

Aceeași dragoste și interes au manifestat și muncitorii din Arad, față de țăranimea muncitoare din fostul județ Arad. Între altele, în comuna Comlăuș au venit 20 de muncitori pentru a repara uneltele țăranilor⁴.

Entuziasmul cu care muncitorii din centrele industriale ale Banatului au plecat în ajutorul țăranimii muncitoare pentru a înfăptui reforma agrară și a cîștiga bătălia însămințărilor din primăvara anului 1945, a fost mare. Numai într-o singură zi au plecat din Timișoara la sate, ca să ajute țăranimea muncitoare la cîștigarea bătăliei însămințărilor, 6 000 de muncitori⁵.

În lupta pentru efectuarea, la timp, a însămințărilor, țăranimea muncitoare din Banat a primit un prețios ajutor din partea guvernului democrat, care a trimis în această regiune 1 789 419 kg motorină, 628 042 kg petrol, 187 500 kg benzină și 106 150 kg ulei⁶.

În ciuda greutăților de care s-a lovit permanent țăranimea muncitoare din Banat, bătălia pentru însămințări, din primăvara anului 1945, a fost cîștigată. În cinstea zilei de 1 Mai 1945, țăranii muncitori din Banat raportau Partidului Comunist că „datorită ajutorului prețios primit din partea clasei muncitoare și sub înțeleapta conducere a partidului, au întors brazda și au dat rod la 563 565 ha pămînt arabil”⁷. La 11 iunie 1945 situația însămințărilor din cele 4 județe era următoarea: în județul Timiș-Torontal din 421 650 ha planificate au fost însămințate 327 609 ha, ceea ce în procente reprezenta 77,6% ; în județul Severin din 78 698 ha planificate au fost însămințate

¹ „Luptătorul Bănățean”, 28 aprilie 1945.

² *Ibidem*, 23 aprilie 1945.

³ *Ibidem*, 9 aprilie 1945.

⁴ *Ibidem*, 10 mai 1945.

⁵ *Ibidem*, 19 aprilie 1945.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*, 2 mai 1945.

79 954 ha, reprezentînd un procentaj de 101% ; în județul Caraș din 82 195 ha au fost însămînțate 78 983 ha (96^{0/0}), iar în județul Arad din 245 154 ha planificate au fost însămînțate 227 978 ha, (93^{0/0})¹, situație ce constituia un mare succes.

Factorul hotărîtor în ciștigarea bătăliei pentru însămînțări a fost Partidul Comunist din România, fapt ce se poate desprinde ușor și din raportul Comitetului Regional P.C.R. prezentat la Conferința regională Banat din 15 august 1945. În raport se arăta că Partidul Comunist din România a mobilizat masele muncitoare — pentru întărirea alianței muncitorilor cu țărănimea — pentru înfăptuirea reformei agrare, pentru asigurarea producției agricole. În acest scop, se arată în raport, muncitorii au ajutat pe țărani cu unelte în valoare de 7 806 800 de lei, și au reparat unelte în valoare de 5 987 520 de lei, iar din colectele de bani realizați din orele suplimentare, muncitorii au cumpărat unelte agricole în valoare de 31 500 000 de lei, pe care le-au distribuit țăranilor.

Înfăptuirea reformei agrare din anul 1945 a constituit, în condițiile social-economice și politice ale primei etape a revoluției populare din țara noastră, o necesitate obiectivă. Ea a dus la lichidarea rămășițelor relațiilor de producție feudale ce mai existau în agricultură, la desființarea moșierimii ca clasă, la cimentarea alianței între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, punînd capăt, pentru totdeauna, unui trist capitol de suferințe și mizerie în care s-a zbatut țărănimea muncitoare. Reforma agrară din 1945 a dus la o largă cointeresare a țărânimii muncitoare în mărirea producției, în susținerea frontului anti-hitlerist, în reconstrucția economică a țării. A întărit încrederea ei față de regimul democrat-popular, a ridicat-o la treapta unei țărârimi libere, care, sub înțeleapta conducere a partidului, dă viață sarcinilor planului economic de șase ani.

¹ Arh. St. Timișoara, dos. nr. 6 1945.